

Vindkræfteventyret og de globale kriser. Konflikter, sejre og nederlag

Af Uffe Geertsen

Forord til bogen:

Samfund og klode i krise

I Danmark er der gennem de seneste 40 år indledt den energirevolution, som hører til de vigtigste forudsætninger for at komme tåleligt gennem klimakrisen. Det er sket gennem en enestående indsats af forskere, fabrikanter og folkelige bevægelser ud over landet. Og det fortsætter trods alvorlige opbremsninger i det seneste årti.

Men samtidig er Danmark – som de øvrige velstående lande og befolkninger rundt om på kloden – i færd med at skade livsgrundlaget og livsformerne på alvorligste vis.

Hvorfor? De følgende sider prøver at give nogle svar.

Bogen søger at vise, at det især handler om to ting: Vi har ikke den tilstrækkelige forståelse og føling med, at vi selv er del af naturens komplicerede, sårbare – og forunderlige – helhed.

Det andet problem er, at vore rammer for samfundsøkonomien er for løse i globaliseringens tidsalder. Aldrig har stærkt ressourcekrævende økonomi- og livsformer været så fremstormende, - trods midlertidige tilbageslag under finans- og økonomikriser.

Justeringsprocesser er i gang, men befolkningsvæksten samt forbrugsvanerne overalt, hvor det er muligt, trækker den modsatte vej. Vældige økonomiske interesser ligeså.

Uden for velstandens verden lever op mod en milliard forarmede og sultende mennesker.

Afgørende er at forstå, at der er sammenhæng mellem miljø- og klimakrisen på den ene side og fattigdoms- og fødevarekrisen på den anden. Formålet er at belyse disse spørgsmål ud fra egne og andres erfaringer. Samt ud fra redegørelser og undersøgelser fra ind- og udland.

Bogens udgangspunkt er de danske forudsætninger og indsatser. Her siger historien om vindkraft fra Poul la Cours tid og frem til nutiden vigtige ting om, hvad der er sket og sker, - gennem en kul- og oliealder og frem mod en næsten eventyrlig udvikling af vindkraften i Danmark. Med ejerformer fra fælleseje til omfattende men problemfyldte privatiseringer. Fra starten og langt frem en opløftende historie, som det – efter en alvorlig opbremsning - forhåbentlig kan blive igen.

De folkelige bevægelser, græsrodderne og ngo'erne – samt i nogen grad folkehøjskolerne – har spillet en rolle for en forståelse og løsning af energi- og miljøspørgsmålene gennem det tyvende århundrede. På visse felter gør de det endnu. Forskningen i energi- og miljøspørgsmål er vokset frem gennem de seneste årtier. Denne forskning er central for forståelsen af de økonomiske og politiske kræfter, som er involveret i energi-, miljø- og klimaspørgsmålene. Derfor er også den med i fortællingen.

Aviser, radio og tv har haft en stor plads i samspil og modspil over for de folkelige bevægelers indsats for at opnå holdbare løsninger på energi- og miljøudfordringerne. Ofte har medierne svaret med tavshed eller fordrejning, ja mistænkeliggørelse. De største af bevægelserne har så fundet andre veje til oplysning og debat og efterhånden overvundet modviljen hos de dele af pressen, som var imod.

Danmark har på en række felter været et foregangsland. Men med hensyn til at omstille samfundet til en mere bæredygtig fremtid er det gået ned ad bakke de seneste 7 – 8 år. Der er derfor meget at indhente. Danmark hører – på trods af sol-, vind- og biomasseudnyttelsens store fremgang – til de mest ressourceforbrugende og klimagasudledende nationer i verden. På linie med en række andre lande lægger vi beslag på en langt større del af klodens miljømæssige råderum end der er plads til. Det er hverken klogt eller humant, og det er ikke nødvendigt for at leve et godt liv, - som vil kunne give andre den samme mulighed.

- - 0 - -

Sigtet med den første del af bogen er således at skildre hovedtræk i dansk energi- og miljøpolitik, især gennem de seneste årtier og med vægt på de folkelige bevægelsers indsats, styrker og svagheder. På denne baggrund belyser den anden del af bogen de udfordringer og muligheder, som de globale kriser rejser. Her bringes den danske baggrund, de danske brist og muligheder ind, hvor det skønnes vigtigt.

Når det gælder de globale kriser, er nedslidningen af dyrkningsjorden og overforbruget og forureningen af vand centrale felter. Samt truslerne mod arts mangfoldigheden. Fødevarer situationen i de fattigste lande (og blandt de fattigste i de rige lande) er dybt alvorlig, og den forværres på grund af handelsvilkårene samt fordi stadig større dele af dyrkningsjorden bruges til kødproduktion og produktion af biodiesel.

Lige så alarmerende er klimakatastrofens årsager og virkninger. Vidnesbyrdene om truslerne mod klodens livsformer vokser år for år. Det er vanskeligt at forstå rækkevidden af, hvad der sker, og ikke lettere at klargøre sig, hvilke samfundsmæssige og personlige indsatser, som nu trænger sig på. Også her rammes både Nord og Syd, men u-landene langt hårdest. Afgørende er det at forsøge at nå frem til en forståelse af, hvilke handlingsveje som realistisk byder sig til.

Mulighederne for at nærme sig bæredygtige økonomiformer har igennem mange år været underbelyst. Ikke mindst de seneste års økonomiske kriser viser nødvendigheden af at sætte rammer – ikke for markedsøkonomien som sådan – men for nyliberalismens og finanskapitalernes utæmmede former. Alt peger på vigtigheden af – bl.a. gennem en bedre markedsstyring - at opnå en mere holdbar ressourceforvaltning og en mere ligelig fordeling, både nationalt og internationalt. Er det skræmmende? Efterhånden ikke for store dele af befolkningerne eller for en voksende part af erhvervs livet. Men til gengæld for nogle af de økonomiske interesser, som dominerer de største ressourceomsætninger, olieselskaber, kemiske industrier, våbenindustrier og finanskapital. Samt de lige så skræmmende store medie- og reklameindustrier.

Danmarks største søtransport- og energioperatør A.P.Møller-Mærsk har gennem mange årtier – ud over et stærkt begunstiget engagement i de danske olieresourcer - knyttet en væsentlig del af sit virke til USA's aktiviteter ud over kloden. Selskabet har i disse sammenhænge søgt at øve indflydelse både på dansk og amerikansk politik. Kun med bind for øjnene ville man kunne se bort fra dette i en behandling af dansk energi- og ressourcepolitik i disse globale sammenhænge. Dette så meget mere som størstedelen af medierne har taget meget spagfærdigt på spørgsmålet.

International forskning og dokumentation rummer mange skræmmende oplysninger. Her skal blot nævnes, at FN's miljøprogram i deres 2007-rapport fortæller, at verdens mest velstående milliard mennesker forbruger 15 gange så meget af klodens naturrigdomme som de fattigste 2,3 milliarder. Disse fattige mennesker lider af fejlernæring, sygdomme og manglende skole, uddannelse og

arbejdsmuligheder. De værst stillede sulter, og børnedødeligheden er forfærdende. Menneskeheden står her over for lidelser af et ufatteligt omfang. Det er forhold, som verdenssamfundet i dag har mulighed for i væsentlig grad at lempe. At opnå dette kræver en forståelse af de store kriser i deres sammenhæng.

Bogen er ikke energi- og miljøspørgsmålenes historie. Men den handler om nogle vigtige træk i denne historie, - i naturforståelsens og naturbehandlingens historie. Den handler om de mange interessekonflikter, de gode resultater og tilbageslagene.

Alt i alt: Med udgangspunkt i de hjemlige forhold og muligheder bevæger bogen sig ud mod klodens overvældende kriser. Disse kriser hænger sammen, og ethvert forsøg på at løse en af kriserne vil ende galt, hvis ikke de øvrige forstås og inddrages i indsatsen. Det gælder fra fødevarer- og klimakrisen, fattigdoms- og sundhedskrisen til finans- og økonomikrisen og til ressource og sikkerhedskrisen. Især fødevarer- og klimakrisen og polariseringen mellem velstående og udhungrede mennesker gør det til en dystre beretning. De alvorlige aspekter kan ikke undgås, dertil er vidnesbyrderne om den globale katastrofekurs for mange. Fremført længe af forskere, sociale og politiske bevægelser, samt af miljøbevægelserne. Katastrofekursen er i dag synlige i naturen omkring os. Bogen peger imidlertid på udveje på en lang række vigtige felter. Et værdigt liv for alle kræver nye strategier.

Men hvorfor skader mennesker kloden og livsformerne så alvorligt? Fortællingen slutter med en drøftelse af dette spørgsmål ud fra analyser af, hvordan det moderne menneske og samfund oplever naturen. Samt ud fra, hvordan natursyn, samfundssyn og økonomiform præger vilkårene for en medmenneskelig og bæredygtig udvikling i den globaliserede verden.
